

Бармашина Л. М., кандидат архітектури

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЇ У СУСПІЛЬСТВО ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Постановка проблеми. Інтеграція у суспільство людей з обмеженими фізичними можливостями потребує розробки науково обґрунтованих засад і принципів формування безперешкодного середовища життєдіяльності. Це обумовлює необхідність створення адекватних до потреб цих людей умов проживання й обслуговування на основі дослідження їх реальних вимог.

Метою статті є викладення головних засад інтеграції людей з інвалідністю у суспільство з урахуванням результатів вибіркового опитування (анкетування).

Основна частина. Група опитуваних складалася з 75 людей різного віку та соціального статусу. Слід зазначити, що методика проведення вибіркового опитування не передбачала спеціального вибору учасників щодо їх статі, віку, сімейного та соціального стану, тобто для отримання більш достовірних результатів анкети розподілялись серед інвалідів, які погодились взяти участь в опитуванні, з урахуванням фактору випадковості. Об'єктивні характеристики учасників анкетування наступні: кількість чоловіків становить 55%, жінок - 45%; найбільшу частку складають вікові групи від 20 до 40 (55%) і від 40 до 60 років (34%), тобто люди активного віку; більшість учасників анкетування мають середню (29,7%), вищу (25,5%) та середню спеціальну (23,4%) освіту; майже 90% опитаних інвалідів користуються для пересування інвалідними візками.

Для проведення опитування розроблено дві анкетні форми. Метою першої анкети було виявлення існуючого стану щодо проживання й обслуговування інвалідів у Києві та з'ясування ступеню задоволення відповідних потреб, другої - з'ясування пріоритетів щодо ступеня необхідності пристосування цивільних об'єктів Києва до потреб інвалідів.

Результати анкетування показали, що більшість інвалідів не можуть бути самостійними у побуті через непристосованість до їх потреб різних елементів житлових будинків та квартир. Більшість опитаних (82,1%) потребують різних видів допомоги у процесі своєї життєдіяльності: 26,7% віддали перевагу допоміжному обладнанню та відповідному переоблаштуванню помешкання; 40% - допомозі з боку сторонніх осіб (соціального працівника, помічника у веденні господарства тощо); 15,5% більш за все потребують матеріальної допомоги; частині опитаних нагально необхідні всі можливі види допомоги.

Дуже показовим є розподіл відповідей щодо можливості користування громадським транспортом і об'єктами громадського обслуговування: відповідно тільки 15,5 і 17,8% опитаних вважають це за можливе, при цьому більшість із них розраховують на допомогу сторонніх осіб.

Важливим показником щодо формування системи розселення людей з інвалідністю є розподіл відповідей про бажаний вид проживання. У спеціально облаштованій квартирі звичайного будинку бажають мешкати 88,9% опитаних; у спеціальному житловому будинку - 11,1%; у будинку-інтернаті не бажає проживати жоден з інвалідів.

Майже всі інваліди активного віку прагнуть працювати, при цьому 66,7% людей бажає здійснювати трудову діяльність поза межами свого житла. Щодо навчання, то з 71,5% інвалідів, які хотіли б отримати чи продовжити освіту або перекваліфікуватися, переважна більшість (51,5%) обрала варіант навчання у навчальному закладі загального типу.

Результати опитування визначили наступні пріоритети щодо першочерговості пристосування цивільних об'єктів: лікарні та поліклініки - 100% голосів; житлові будинки та аптеки - по 97,8 %; магазини - 95,6 %; вокзали - 91,1%; громадські туалети - 88,9%; вищі навчальні заклади - 86,7%.

Проведене анкетування у цілому свідчить про "перешкодність" для людей з інвалідністю існуючого просторового та соціального оточення та неможливість повноцінного задоволення їх потреб. З огляду на це головним завданням щодо вирішення проблеми інтеграції інвалідів у суспільство є створення адекватних до їх потреб умов проживання та обслуговування на всіх рівнях середовища життєдіяльності як функціонально-ієрархічної системи. Це обумовлює необхідність урахування цілого ряду показників стану її фізичної та соціальної складових із забезпеченням гармонійного сполучення структурних елементів.

У межах концепції формування безперешкодного середовища життєдіяльності маломобільних груп населення було розроблено відповідну комплексну модель (рис. 1).

Модель представляє середовище як ієрархічно побудовану систему та відображує взаємодію цілого ряду показників стану його соціальної та фізичної складових. Так, соціальне середовище формується з урахуванням соціально-психологічних, державно-політичних, соціально-економічних та демографічних факторів, а основними чинниками фізичного середовища є техніко-економічні, функціональні, екологічні та естетичні фактори.

Соціально-психологічні фактори характеризують відповідність якісних характеристик умов існування психофізичним особливостям різних категорій населення.

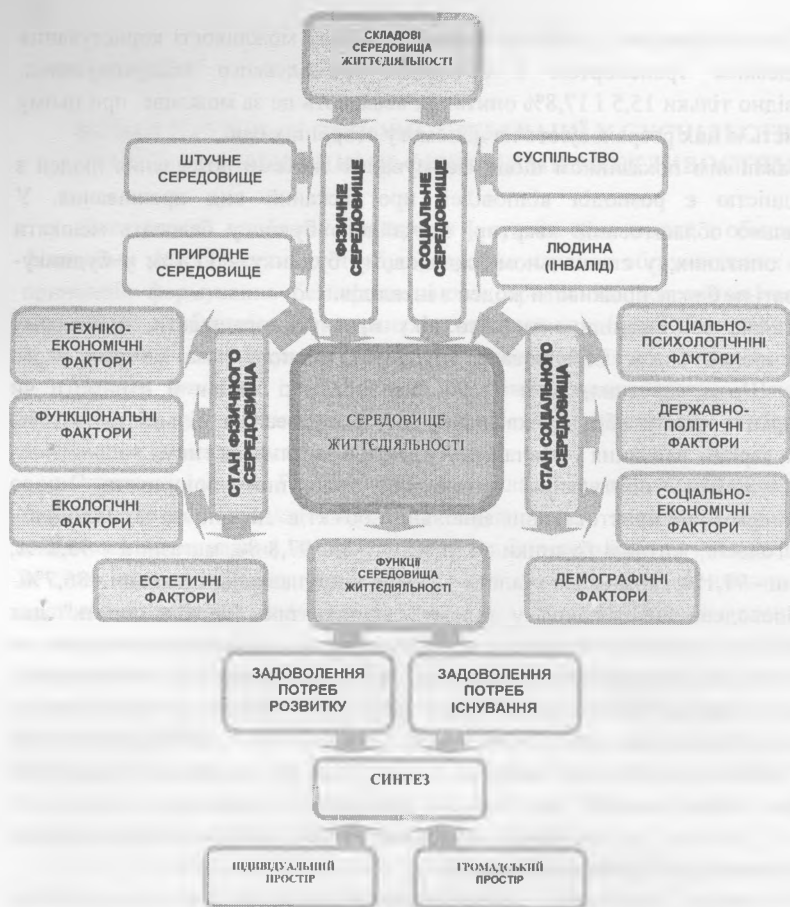

Рис. 1. Комплексна модель середовища життєдіяльності для людей з обмеженими фізичними можливостями

Державно-політичні фактори визначають рівень законодавчо-правового забезпечення та ступінь практичної реалізації державної соціальної політики щодо створення доступного середовища життєдіяльності для людей з обмеженими фізичними можливостями.

Соціально-економічні фактори характеризують рівень фінансової підтримки та ефективність капіталовкладень, спрямованих на впровадження заходів щодо реабілітації та інтеграції людей з інвалідністю у суспільство.

Демографічні фактори відображують соціально-демографічну структуру населення та питому вагу в ній людей з обмеженими фізичними можливостями.

Техніко-економічні фактори визначають ефективність вирішення комплексного завдання формування штучного середовища, пов'язаного з якістю будівельних матеріалів, конструкцій, технології зведення будівель та їх облаштування з урахуванням потреб маломобільних людей.

Функціональні фактори характеризують здатність середовища життєдіяльності та його окремих елементів задовольняти потреби існування та розвитку різних груп населення з урахуванням динаміки їх змін у часі.

Екологічні фактори характеризують ступінь позитивного або негативного впливу оточення на психофізичний стан людини.

Естетичні фактори визначають архітектурно-художні властивості окремих об'єктів і середовища в цілому, його виразність і цілісність.

У такій складній системі, якою є середовище життєдіяльності, зазначені фактори впливають на формування кожного елементу. Цей вплив виявляється в численних зв'язках і взаємодіях і, залежно від конкретних умов, визначальними стають ті чи інші з них.

Висновки. Інтеграція людей з обмеженими фізичними можливостями у суспільство в архітектурному аспекті означає формування інтегрованої системи розселення зі створенням відповідних умов їх проживання та обслуговування. Основою цієї системи є включення в міську забудову разом із масовим житлом так званих соціальних комплексів, а саме гуртожитків, молодіжних житлових комплексів, спеціалізованих квартир і житлових будинків, будинків-інтернатів і центрів соціального обслуговування для маломобільних людей. За умов застосування відповідних організаційних заходів це дозволить сформувати динамічну структуру розселення з можливістю попереднього планування та подальшого регулювання (рис. 2).

Такий підхід з урахуванням призначення об'єкта, соціально-демографічних параметрів потенційних мешканців, оптимального розміщення та інших факторів може дати значний соціально-економічний ефект, зокрема за рахунок підвищення ефективності обслуговування людей з обмеженими фізичними можливостями шляхом використання відповідної структури будинків-інтернатів, центрів соціального обслуговування та громадських об'єктів загального призначення.

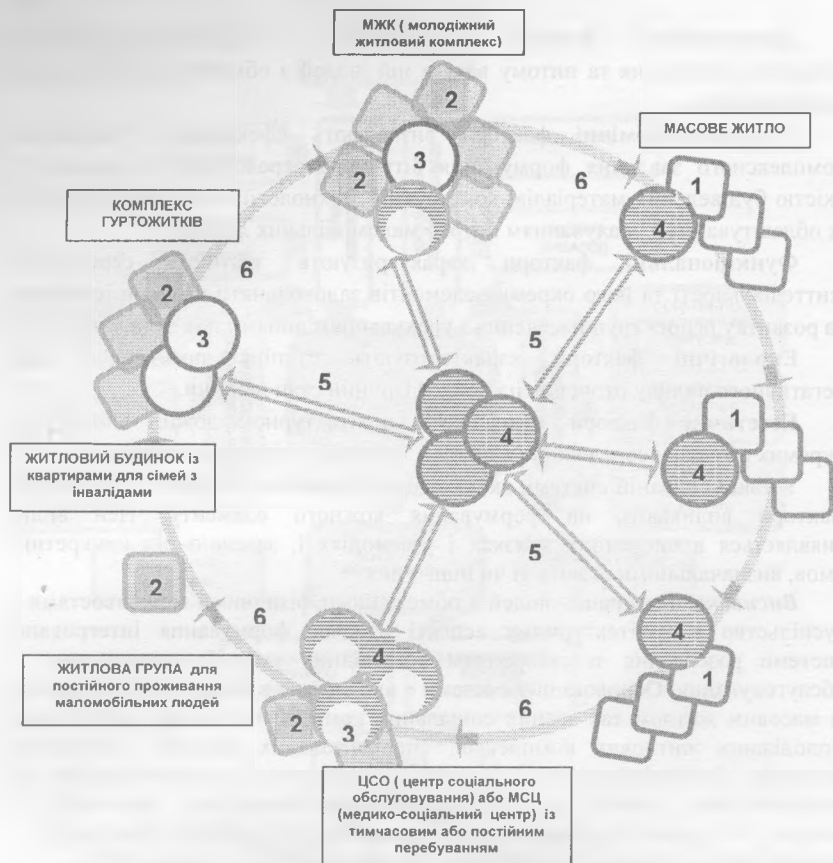

Рис. 2. Динамічна структура житлового утворення з використанням спеціалізованих типів житла

1 - масове житло; 2 - спеціалізоване житло; 3 - громадське обслуговування закритого типу; 4 - громадське обслуговування відкритого типу; 5 - взаємодія підприємств обслуговування в межах житлового утворення; 6 - можлива міграція населення, перерозподіл житлового фонду

Список використаних джерел

1. Абизов В., Бармашина Л., Савонюк Т. Концепція формування безперешкодного середовища життєдіяльності маломобільних груп населення // Теорія та історія архітектури і містобудування.- К.: НДІПІАМ, 2002.- Вип. 5. - С. 278-285.

2. Бармашина Л.Н. Интегрированное формирование жилой среды с включением социальных комплексов // Архитектура и инвалиды.- М.: ВНИИТАГ, 1992.- С. 108 -119.
3. Дурманов В. Типология квартир для семей с пожилыми родителями. Автореф. дисс. на соиск. учен. степени канд. архитектуры: 18.00.02 / ЦНИИЭП жилища.- М., 1978.- 24 с.
4. Калмет Х. Ю. Жилая среда для инвалидов.- М.: Стройиздат, 1990. - с. 128.

Анотація

Стаття присвячена деяким концептуальним засадам формування безперешкодного середовища життєдіяльності для людей з обмеженими фізичними можливостями. Визначено механізм та ступінь задоволення основних потреб людей з інвалідністю та наведено відповідну комплексну модель.

Запропоновано схему формування динамічної структури житлового утворення з використанням спеціалізованих типів житла, зокрема для інвалідів.

Аннотация

Статья посвящена некоторым концептуальным основам формообразования безбарьерной среды жизнедеятельности для людей с ограниченными физическими возможностями. Определен механизм и степень удовлетворения основных потребностей людей с инвалидностью и приведена соответствующая комплексная модель.

Предложена схема формирования динамической структуры жилого образования с использованием специализированных типов жилища, в т.ч. для инвалидов.